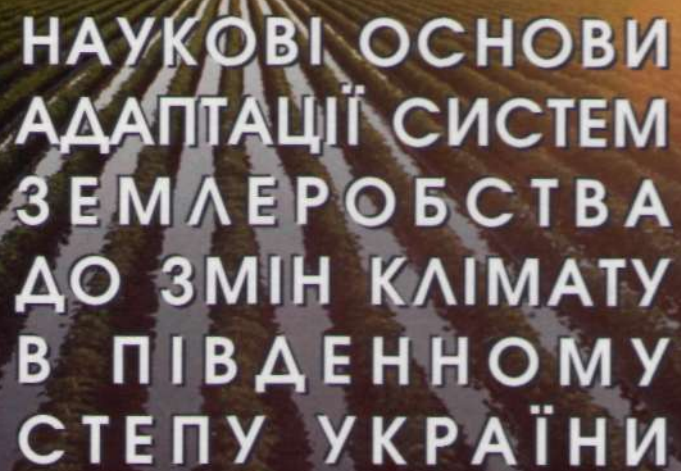

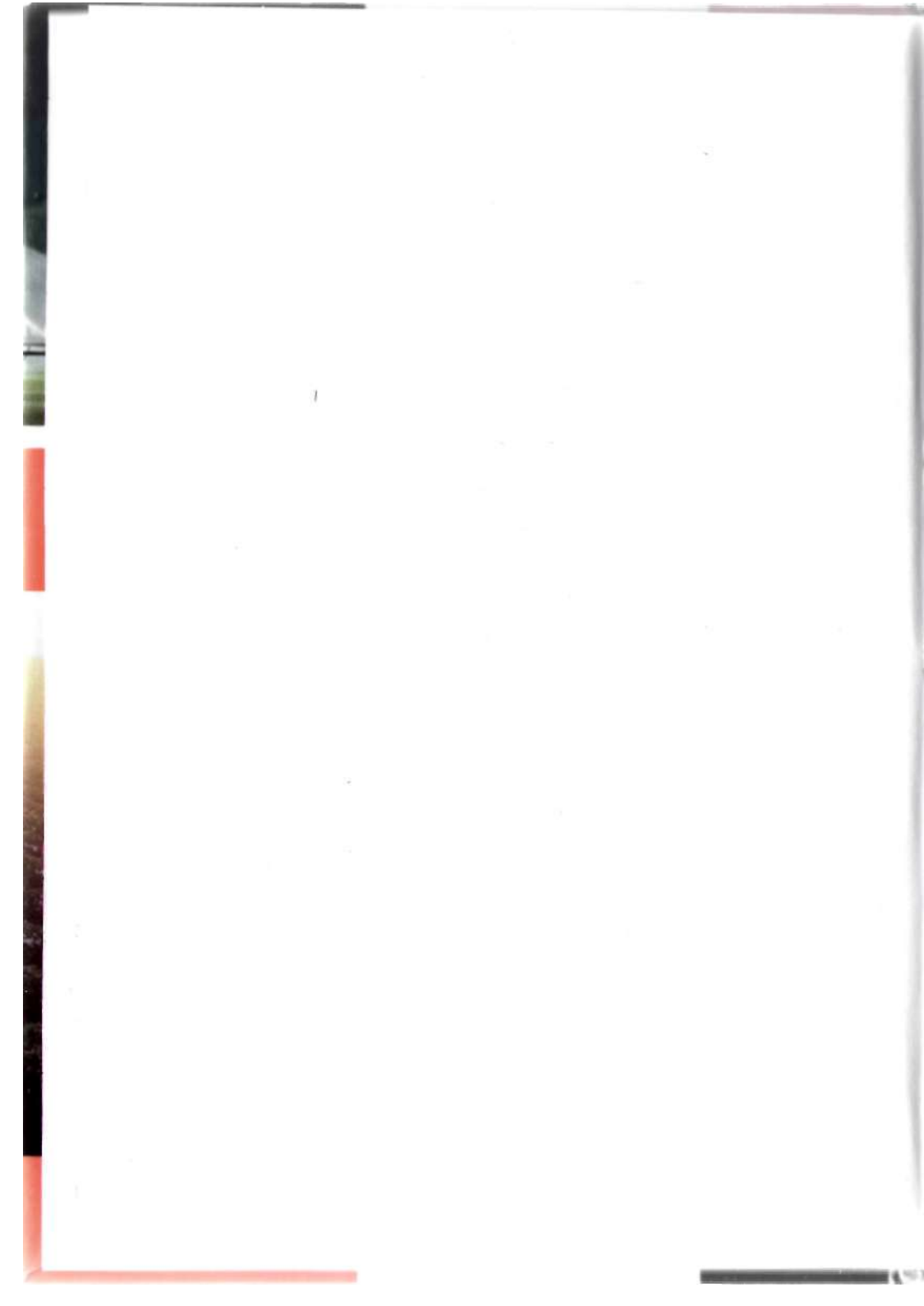
МОНОГРАФІЯ

присвячена
100-річному Ювілею
Національної академії
аграрних наук України

НАУКОВІ ОСНОВИ АДАПТАЦІЇ СИСТЕМ ЗЕМЛЕРОБСТВА ДО ЗМІН КЛІМАТУ В ПІВДЕННОМУ СТЕПУ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЗРОШУВАНОВОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА НААН

**НАУКОВІ ОСНОВИ АДАПТАЦІЇ
СИСТЕМ ЗЕМЛЕРОБСТВА
ДО ЗМІН КЛІМАТУ
В ПІВДЕННОМУ СТЕПУ УКРАЇНИ**

Монографія

Присвячена 100-річному ювілею
Національної академії аграрних наук України

За науковою редакцією
члена-кореспондента НААН
Р. А. Вожегової

Херсон
ОЛДІ-ПЛЮС
2018

УДК 333.42:57.069:631.6:631.1(477.72)
Н34

Рекомендовано до друку Вченою радою
Інституту зрошуваного землеробства НААН
(протокол № 16 від 16.10.2018 р.)

i

Рецензенти:

Базалій В. В. - д.с.-г.н., професор, ДВНЗ "Херсонський державний аграрний університет";

Гамаюнова В. В. - д.с.-г.н., професор, ДВНЗ "Миколаївський державний аграрний університет";

Шатковський А. П. - д.с.-г.н., Інститут водних проблем і меліорації НААН

Наукові основи адаптації систем землеробства до змін клімату в Південному Степу України ; монографія / за наук. ред. Н 34 чл.-кор. НААН Р. А. Вожегової. - Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. - 752 с
ISBN 978-966-289-233-8

У монографії викладено науково-методичні та практичні аспекти формування наукових основ адаптування систем землеробства до змін клімату в умовах Південного Степу України. За результатами багаторічних досліджень вченими Інституту зрошуваного землеробства НААН розроблено інноваційні технології вирощування сільськогосподарських культур на зрошуваних і ієполивних землях, які спрямовані на раціональне використання та охорону сільськогосподарських земель, оптимізацію витрат ресурсів, зниження антропогенного навантаження на агроєкосистеми. Створено нові сорти і гібриди, які мають високий потенціал продуктивності, є генетично стійкими до збудників хвороб, забезпечують найвищу окупність ресурсних витрат. Розроблено інноваційні режими зрошення, системи основ обробітку ґрунту, удобрення та захисту рослин, які базуються на моделюванні елементів технологій вирощування та впливу погодних чинників за умов глобальних змін клімату. Запроваджено методичні підходи до оцінки економічної ефективності сучасного землеробства, науково обґрунтована структура землекористування.

Для фахівців сільськогосподарської галузі за напрямками: зрошуване землеробство, меліорація, рослинництво, селекція, насінництво, співробітників управлінь зрошувальних систем, спеціалістів господарств, вчепі їх аграрної галузі, аспірантів і студентів.

УДК333.42:37.069:631.6:631.1(477.72)

ISBN 978-966-289-233-8

© Інститут зрошуваного землеробства НААН України, 2018

АВТОРИ ЗА РОЗДІЛАМИ МОНОГРАФІЇ

1. Наукове обґрунтування напрямів адаптації систем землеробства до кліматичних змін та забезпечення продовольчої безпеки: Вожегова Р. А., Малярчук М. П., Дробітько А. В., Білий В. М., Рудік О. Л., Кривенко А. І., Марковська О. Є., Коконіхі С. В., Біляєва І. М., Біднина І. О.

2. Теоретичні аспекти удосконалення водогосподарської діяльності на зрошуваних землях: Грановська Л. М., Морозов О. В., Коковіхін С. В., Біляєва І. М., Клубук В. В.

3. Земельні ресурси Південного Степу: сучасний стан та ефективність використання: Голобородько С. П., Д-Ієстерчук В. В., Погинайко О. А.

4. Аналіз та оцінка генетичних ресурсів та селекційні розробки Інституту зрошуваного землеробства НААН: Вожегова Р. А., Лавриненко Ю. О., Базалій Г. Г., Влашук А. М., Іюровик В. О., Тищенко О. Д., Кобиліна Н. О., Марченко Т. Ю., Пайдьонов В. Г., Кузьмич В. І., Клубук В. В., Усик Л. О., Куц Г. М., Тищенко А. В., Дробіт О. С., Сергеев Л. А., Шапарь Л. В., Білий В. М., Рубцов Д. К., Жупина А. Ю., Забара П. П.

5. Наукові основи планування та управління режимами зрошення сільськогосподарських культур в умовах півдня України: Вожегова Р. А., Писаренко П. В., Коковіхін С. В., Біляєва І. М., Марковська О. Є., Булігін Д. О., Пілярський В. Г., Пілярська О. О.

6. Ґрунтозахисні енергоощадні технології обробітку ґрунту в сівозмінах на зрошуваних і неполивних землях Півдня України: Малярчук М. П., Марковська О. Є., Коваленко А. М., Повохижній М. В., Тимошенко Г. З., Кіріяк Ю. П., Малярчук А. С., Лужанський І. Ю., Гальченко Н. М., Резніченко Н. Д.

7. Наукові засади збереження родючості зрошуваних ґрунтів: Коваленко А. М., Мамонтов В. Г., Томницький А. В., Кривенко А. І., Козирев В. В., Какова Г. М.

8. Ресурсозберігаючі екологічно безпечні технології вирощування озимих зернових культур, сої і кукурудзи на зрошуваних землях півдня України: Заєць С. О., Коваленко О. А., Василенко Р. М., Онуфран Л. І., Нетіс В. І., Дробітько А. В., Фундират К. С, Кисіль Л. Б.

9. Інноваційні технології вирощування картоплі, овочевих та нішевих культур на зрошуваних землях: Вожегова Р. А., Балашова Г. С, Черниченко І.І., Черниченко О. О., Котова О. І., Юзюк С М., Юзюк О. О., Котов Б. С, Косенко Н. П., Кобиліна Н. О., Федорчук М. І., Свиридовський В. М., Бондаренко К. О., Сергеев А. В., Погорелова В. О., Рудік О. Л., Боровик В. О., Малярчук М. П., Степанов Ю. О.

Ю.Інституціональне забезпечення інноваційного розвитку аграрних підприємств у зоні зрошення: Грановська Л. М., Димов О. М., Бояркіна Л. В., Кисельова Р. А.

ПЕРЕДМОВА

Зрошення є одним з основних факторів інтенсифікації рослинницької галузі в районах із недостатнім і нестійким природним зволоженням. Перші спроби людини зрошувати сільськогосподарські культури зафіксовано понад 7500 років тому на території Месопотамії, проте найбільшою мірою штучне зволоження набуло широкого розповсюдження в аридних регіонах, особливо у другій половині ХХ столітті. За даними ФАО ООН світова площа зрошуваних земель у 1970 р. становила 184 млн га, у 1990 р. зросла до 258, а у 2012 р. - перевищила 324 млн га. Причому поливні землі забезпечують понад 40% світового виробництва продовольства, займаючи лише 21% площі сільгоспугідь.

Одним з основних напрямів землеробства третього тисячоліття є одержання стабільних і прогнозованих урожаїв сільськогосподарських культур шляхом наукового, економічного, екологічного обґрунтування й упровадження сучасних технологій вирощування. Особливістю ґрунтово-кліматичної підзони Південного Степу України є недостатня кількість атмосферних опадів зі значним потенціалом сонячної енергії. Унаслідок таких природних особливостей практично кожен рік спостерігається гострий дефіцит ґрунтової вологи, який перешкоджає отриманню запланованого рівня врожайності. За останні десятиліття площа зрошуваних земель в Україні зменшилась у 3-5 разів, істотно знизилась окупність поливної води, зросли непродуктивні її втрати при транспортуванні та проведенні поливів, що вказує на недостатню ефективність використання гідроресурсів. У більшості господарств зони зрошення Південного Степу України врожайність основних сільськогосподарських культур і рентабельність виробництва рослинницької

Наукове видання

**НАУКОВІ ОСНОВИ АДАПТАЦІЇ СИСТЕМ
ЗЕМЛЕРОБСТВА ДО ЗМІН КЛІМАТУ
В ПІВДЕННОМУ СТЕПУ УКРАЇНИ**

Монографія

Українською мовою

Верстка - Н.М. Ковальчук

Підписано до друку 22.10.2018 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Droid Serif. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 43,71. Обл.-вид. арк. 33,23.
Тираж 300. Замовлення № 0511М-81.
Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавництво та друк: «ОЛДІ-ПЛЮС»
73034, м. Херсон, вул. Паровозна, 46-а
E-mail: oldi-ks@i.ua
Свід. ХС No 2 від 16.08.2000 р.

